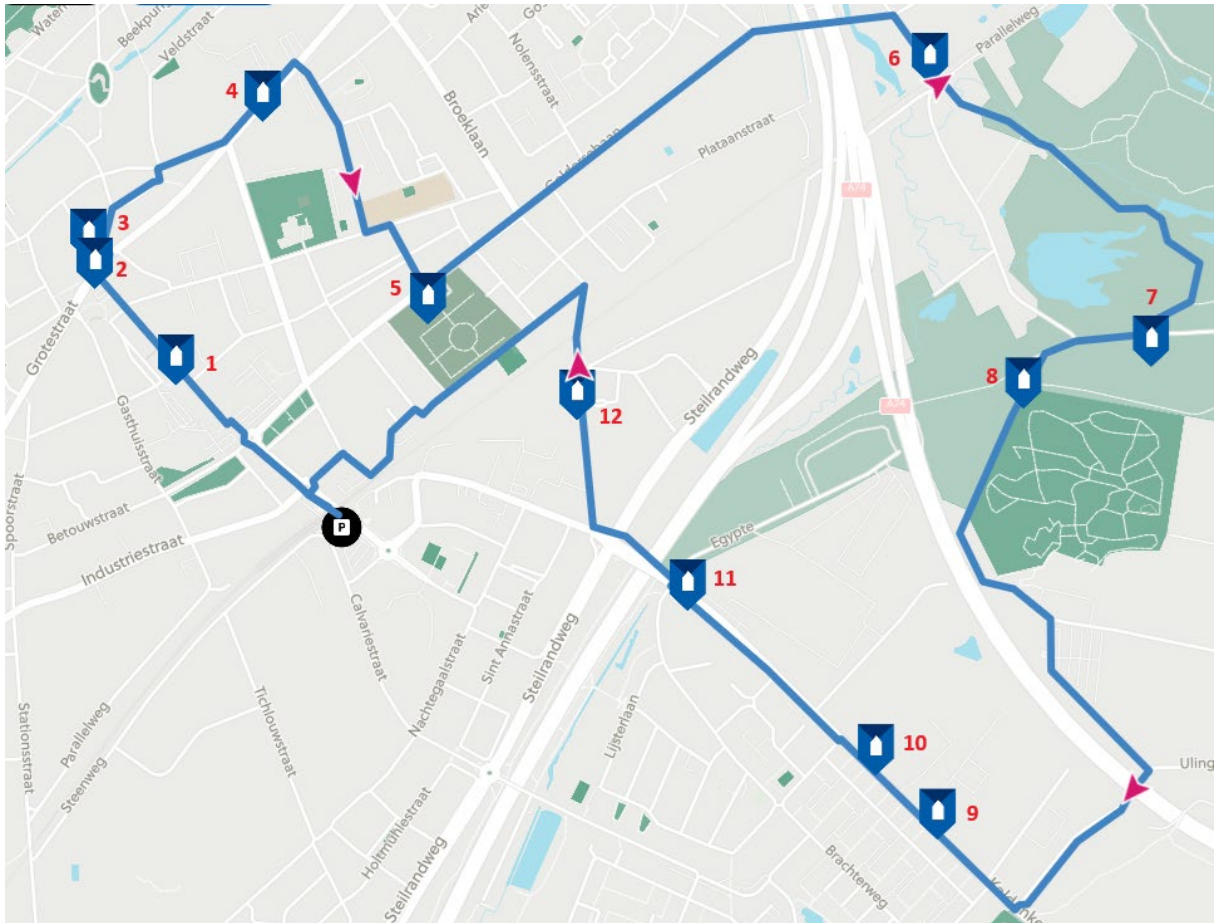

Erfgoud Tegelen

Een wandel- fietsroute langs de rijke geschiedenis van de klei-industrie

De beschrijving in deze route gaat van nr. 1 naar nr. 12. Je kunt de route echter op elk aangegeven punt starten en eventueel ook in omgekeerde volgorde afleggen. De lengte van de hele route bedraagt ongeveer 8 km.

1. De Coöperatie (Kerkstraat 31, Tegelen)

Tegelen was een zeer sterk geïndustrialiseerde gemeente. Door de vele pannenfabrieken, later aangevuld met metaalfabrieken en sigarenbedrijven, ontstond een grote groep arbeiders. Deze wisten zich begin twintigste eeuw te organiseren in een werkliedenvereniging. Het meest zichtbare hoogtepunt van de vereniging werd in 1932 bereikt door de voltooiing van een serie gebouwen op de Kerkstraat. Op de gevel van deze burcht van de arbeidersbeweging prijkt vol trots de naam R.K. Verbruiksvereniging De Volharding.

Loop de Kerkstraat af in de richting van de Martinuskerk, steek over naar

2. Sjerfkes (Grotestraat 52)

Vanwege de uitstekende klei in de bodem van Tegelen, ontstond hier vanaf 1730 een bloeiende pottenbakkersnijverheid. In 2000 werd achter dit pand de afvalkuil van een van die pottenbakkers ontdekt. De vele gevonden scherven (Sjerfkes) gaven een duidelijk inzicht in welk soort aardewerk in de achttiende en negentiende eeuw in de ongeveer twintig Tegelse pottenbakkerijen vervaardigd werd.

Loop over de Grotestraat in noordelijke richting en ga linksaf de Martinusstraat in. Ga na ongeveer 30 meter weer links naar de Hoekstraat

3. Kranenbreukershuis (Hoekstraat 6)

Dit pand stamt uit 1767. In de negentiende eeuw was hier een pottenbakkerij gevestigd. Daarna werd het een tabak- en sigarenfabriek. Het pand is na vele jaren leegstand in 2013 gerestaureerd, waardoor het met enkele andere panden in de directe omgeving een duidelijk beeld geeft van het Tegelen van meer dan tweehonderd jaar geleden.

Ga terug naar de Sint Martinusstraat en vervolg de weg. Ga rechtsaf naar de Oude Marktstraat en vervolgens weer naar rechts naar de Hoogstraat. Ga linksaf de Venloseweg op.

4. Fabrikantenvilla Teeuwen (Venloseweg 7)

Zeker vanaf 1870 bloeide de dakpannenindustrie in Tegelen. De fabrikanten toonden hun verworven rijkdom door het bouwen van grote woningen op ruime terreinen. Een van de vele voorbeelden hiervan is dit uit 1925 stammende pand van de familie Teeuwen-Van Thiel.

Steek de Venloseweg over en ga rechtsaf de Lingsterhofweg in. Loop de weg helemaal af en ga bij de Van Wevelickhovenstraat naar links en meteen daarna weer naar recht naar de Van Hoendonckstraat. Je komt uit op de Kerkhoflaan.

5. Kerkhof (Kerkhoflaan 10c)

De rijkdom van de fabrikanten komt niet alleen tot uiting in de woningen waarin ze leefden. Ook op het kerkhof is duidelijk het standsverschil te zien. Door de bouw van monumentale graven zou ook na hun dood dit verschil zichtbaar blijven. Diverse familiegraven tonen dit duidelijk aan door hun uiterlijk en door hun ligging aan de hoofdlaan en vlak bij het hoger gelegen centrale punt van het kerkhof.

Ga vanuit het Kerkhof rechtsaf en loop de Kerkhoflaan af en ga verder op de Geldersebaan en daarna op de Pastoor Lemmensstraat. Ga op de kruising rechtsaf naar Egypte.

6. Tunneltje Canoy-Herfkens (Egypte 2)

Onder het spoor loopt een tunneltje voor het smalspoor van de in het westen aan de Maas gelegen steenfabriek Canoy-Herfkens. Het bedrijf haalde zijn klei in het gebied ten oosten van de spoorwegovergang. In 1929 is deze tunnel aangelegd om veilig het spoor te kunnen kruisen. Alle grotere kleiwarenfabrieken in Tegelen maakten gebruik van smalspoor om de klei vanuit de groeves op het hoogterras naar hun fabriek te brengen.

Vervolg de weg. Ga na de spoorwegovergang naar links de Parallelweg op en meteen weer naar rechts. Je loopt een stukje door "bos- en vengebied". Ga bij de T-splitsing naar rechts en op de volgende T-splitsing (Egypte) zie je

7. Arbeiderswoningen Russel (Egypte 8-9)

Steenfabriek Russel verkreeg in 1920 het eigendom van een kleirijk terrein in het gebied Egypte. Om enig toezicht op dit belangrijke kleidepot te kunnen houden, werden in 1925 vlak bij de groeve deze twee sobere arbeiderswoningen gebouwd.

Ga vanuit de arbeiderswoningen gezien naar links en hou bij de Y-splitsing links aan. Je loopt naar speelpark Klein Zwitserland. Op de hoek waar het speelpark begint zie je

8. Tunneltjes Egypte

In 1923 werden in de bossen van Tegelen door de firma Alfred Russel drie tunneltjes gebouwd. Deze bouwwerken waren nodig om het mogelijk te maken de klei uit groeve Egypte naar de fabriek van Russel aan de Kaldenkerkerweg te vervoeren met smalspoor. Door de tunneltjes kon het vervoer ongestoord plaatsvinden, omdat anders drie doorgaande verbindingswegen gekruist moesten worden.

Vervolg de weg langs het speelpark over de Trappistenweg en Klein Zwitserland. Ga bij Ulingsheide rechtsaf (Je gaat over de A74). Loop de weg af tot aan de Kaldenkerkerweg en ga hier naar rechts.

9. Villa Canoij (Kaldenkerkerweg 109)

In 1908 liet Eugène Canoij naast zijn gresbuisenfabriek een fraaie villa bouwen. Het pand in de stijl van een Engels landhuis is opgetrokken uit verblendstenen. Het ontwerp is van architect Henri Seelen uit Venlo.

Loop de Kaldenkerkerweg af naar beneden.

10. Villa Maria (Kaldenkerkerweg 73)

In 1894 liet Alfred Russel voor zijn steenfabriek een directiewoning bouwen met de naam Villa Maria. Het ontwerp was van architect Pierre Rassaerts. Het rijksmonument is gebouwd in ambachtelijk-traditionele bouwtrant met verwerking van diverse stijlinvloeden. De gebruikte bouwmaterialen kwamen uit eigen fabriek, waardoor de villa een prima uithangbord vormde voor de erachter gelegen fabriek.

Ga verder op de Kaldenkerkerweg.

11. Kantoor Teeuwen (Kaldenkerkerweg 33)

Dit kantoorgebouw werd in 1929 gebouwd door de op het achterliggende terrein gelegen dakpannenfabriek Gebroeders Teeuwen. Het ontwerp was van architect Jacq. Grubben uit Blerick. Na bijna zeventig jaar werd de band tussen kantoor en fabriek in 1998 verbroken. Vervolgens bood het markante pand onderdak aan de kantooractiviteiten van andere bedrijven. In 2020 heeft het gebouw de naam Villa Tegula gekregen.

Loop de Kaldenkerkerweg verder naar beneden en ga na de verkeerslichten rechts af de Nassaustraet in.

12. Dakpannenfabriek Kurstjens (Nassaustraet 43)

Op het grote terrein achter dit gebouw ligt dakpannenfabriek Wienerberger Janssen-Dings. De geschiedenis van het maken van pannen gaat hier terug tot 1875. De betrokken families waren achtereenvolgens Bruls, Simons en Kurstjens.

Loop verder en ga na de spoorwegovergang linksaf de Lindenstraat in. Loop deze helemaal af. In het verlengde loop je over de Zilverplak en de Muntstraat. Volg de Muntstraat en ga linksaf de Industriestraet in. Ga bij de rotonde rechtsaf (1^e afslag) naar De Drink. Steek bij de tweede rotonde recht over en je komt weer op de Kerkstraat. Je bent terug bij het beginpunt.